

ספריי — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שד"ש'ת האור

שנר
ראשון

הוכ"פ
שמיני

מאמר

וכל העם ראים - תרפ"ב

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

וצוקללה"ה נבג"ם זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, ניו

770 איסטערן פארקוויי

שנת המשת אלפים שבע מאות שישים ושתיים לבריאה

שנת המאה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

שנת הקהל

שונים בקיום המצות, דדבר זה ניתן במ"ת להיות שאין זה ההמשכה מה שלפ"ע ושרש הנבראי בלבד כ"א שהוא המשכה עצמית. וזהו ג"כ דכתי' פנים בפנים דיבר הוי' עמכם, שזהו בדוגמא ממש כמו במשה שנא' בו ודיבר ד' אל משה פנים אל פנים, דכל ישראל שונים, ופי' פנים בפנים כו' דפנימי' ואו"ס האירה בפנימי' נש"י, ומה הוא שנעשה שם הוי' בנשמה דיו"ד הוא בחי' חכ' וביטול עצמי שבנש"י, ה"א השגה אלקות בכינה יתירה, וא"ו הם המדות, וה"א אחרונה דיבור בתורה ותפלה. וזהו ג"כ ענין הקול הי' מדבר עם כאו"א, ובכאו"א לפי כחו בכחות הגלויי, דבמ"ת הי' גילוי העצמות, וכל הגבוה ביותר יורד למטה ביותר בהתלבשו' בדברי' תחתוני' וגשמי', שזהו אני כברוש רענן וכצדור אבן במרגומה שהיא הקליעה למרחוק העלי' שנעשה בירידה זו להיות פריך נמצא בקיום המצות הוא ממני גילוי העצמות ממש. ולכן היו קולות וברקים רעש ורעם בדיבורי המצות שהם לכאו' דברי' פשוטי', אבל בדברי' פשוטי' אלו הוא התגלות העצמות דוקא, ומהו הוא הרעש. דהנה רעש הוא בא על דבר נפלא ביותר, והיינו דבר והיפוכו כאחד, וכמו עד"מ באדם כאשר אינו יודע את הדבר אינו מרעיש ע"ז, וכן כאשר יודע את הדבר ג"כ אינו מרעיש, אבל כאשר יודע שיש דבר ואינו יודע מה הוא אז הוא מרעיש, וכמו והאופנים וחיה"ק ברעש גדול דהשרפים אינם מרעישו' לפי שמשגיגים איך כי קדוש הוי', אבל האופנים הם יודעי' שהשרפים משיגי' והם אינם משיגיגים, וא"כ יש בזה קצת ידיעה, והידיעה אינה ברורה מזה הוא הרעש, דבכל דבר נפלא דבר והיפוכו שישנו כללי' הידיעה אבל היא ידיעה בלתי ברורה או נפלאות ביותר בהכרח שהי' ברעש, וזהו הרעש והרעם במ"ת שהי' גילוי בחי' העצמות ממש, בציווי דברי' פשוטי' דוקא שבזה דוקא תכלית רצונו ית' בצמצום ודיוק, אמנם בצמצום זה כל העצמות ממש (כמבו' בד"ה וה' הולך) ומ"מ הי' חילוף הכחות דהיינו ששמעו את רגש הקול וגם ראו מאורו, והי' הדיבור מדבר עם כאו"א שהי' לפי כחן שזהו גבול וגילוי בל"ג במדת הגבול ממש, שהיו כמה ענינים נפלאים ביחד, ומהו הוא הרעש, ובא בגילוי בנש"י בכחות הגלויים והנעלמי', דזהו וכל העם ראים דלבד זאת ששמעו את רגש הקול בכחות הגלויי, הנה גם ראו את מאורו, אור העצמי, אני כברוש כו' וממני פריך נמצא, שע"י קיום המצות הוא גילוי העצמות כו'.

הנטיעה וכללית הזריעה, והב' הוא מה שמכל פרי יכול להיות עוד צמיחה ובתוס' וריבוי, וזהו דהפרי הנמצא הוא ממני העצמות כבי' שזהו הגילוי שבבחי' א"ס שבא ע"י המצות, ובכללות הם ב' מיני עלי' בהגשמה שנעשה ע"י הירידה. והנה אברהם אף שגם נשמתו ירדה להתלבש בגוף, אבל הגוף לא הסתיר כלל, ואין זה בחי' התלבשות הנ"ל, וכמ"ש בסש"ב דהאבות כל אבריהם היו קדושים ומובדלים מעניני עוה"ז דהעיקר הי' בהם מעלת רוממות הנשמה, שהם נשמות שירדו להאיר את העולם, ואין העבודה אצלם מצד בירור הגוף שהיו גופים טהורים וקדושים, וכמו שבכללות הבריאה הנה בהתגלות האור התגלה האור בבחי' התגלות עצמותו ואח"כ נתגלה האור דלהאיר העולמות, דתחלה בחי' אור הסובב ואח"כ גילוי בחי' ממכ"ע, כמו"כ בנשמות הנה תחלה נתגלו נשמת האבות להאיר את העולמות, ואח"כ נמשכו הנשמות שהם לצורך התיקון. נמצא דנשמת האבות גם כשירדו להתלבש בגוף אין בזה מעלת הירידה ואין בהם ההסתר וההעלם דגוף ומכ"ש נה"ב, וכן מצד המצות מה שקיימו הוא מעצמן ולא נצטוו ע"ז, ולזאת כל השירים (העליות בבחי' רצוא, דשיר הוא עלי') וכל המצות (המשכה בבחי' שוב) שעשו האבות לפניך ריחות היו, שהוא בחי' הארה ולא עצמות הדבר, וא"כ המשכתם בכללות האור הוא רק מה שבכח הנבראי' בעבודתם. וזהו וארא כו' באל שדי כו' דשם שדי הוא שאמר לעולמו די, והשם שדי שהמשיכו האבות הוא שדי באלקותו לכל ברי' דמשם הוא גילוי הנסים, אמנם נסים שהם מלוכשים בדרכי הטבע לפי שהוא מה שבשרש ומקור העולמות, מה שבכח הנבראי' להגיע בכח עבודתם. אבל אנו שמן תורק שמך דבר שמוריקין מכלי אל כלי, בחי' עצמות הדבר, שמן הוא בחי' חכמה, והיא בחי' חכ' הנעלמה, דהוא הוא שמן משחת קודש, שמן שמושה את הקדש, ח"ס שהוא שרש בחי' חכמה הגלוי, ודבר זה ניתן במ"ת שהוא גילוי עצמי, ולכן על המצות אנו מברכין אשר קדשנו במצותיו, שע"י המצות קדשנו, וכמ"ש להיות לו לעם קדוש, והתקדשתם והייתם קדושים, קדושים תהיו, דכ"ז הוא ע"י המצות ותורה שניתנה במ"ת, דבזה כל ישראל שוים. משא"כ המצות שקיימו האבות הם רק הארה זה שבכח הנברא לעלות בכח עבודתו, ולכן האבות היו חלוקים בעבודתם, כל אחד לפי שרשו ומקורו אברהם היתה עבודתו בהכנסת אורחי' וגמ"ח, לפי שרשו בבחי' החסד, והי' מרכבה למדת החסד, וכדאי' בפרד"ס בשם ספר הבהיר אמרה מדה"ח לפני הקב"ה כל ימי היות אברם בארץ לא הוצרכתני אני לעשות מלאכתי אלא אברם עומד ומשמש במקומי, שהחליף מדת החסד, ויצחק עבודתו בחפירת בארות לפ"ע שרשו ומקורו בהעלאה מלמטלמ"ע והסרת העלמות והסתרים, ויעקב עבודתו במקלות מחשוף הלכן דלהיותו מדרי' הת"ת ורחמי' נוטה אל החסד, והיו כ"א עבודתו לפי אופן שרשו ומקורו. אבל במ"ת כשניתן עצם הדבר הנה בזה כל ישראל שוים, לפי שהעבודה אינה לפי אופן שרש ומקור הנבראי', כ"א למעלה הרבה יותר וכנ"ל, ולזאת הנשמות שאחר מ"ת אם שהם חלוקים בשרשם ומקורם, ומ"מ ה"ה שוים בקיום התומ"צ, וכמו שמאי והלל שהן חו"ג, ומ"מ שניהם

לע"נ

הרה"ח הרה"ת ר' רפאל משה הכהן ע"ה
בן הרה"ח הרה"ת ר' יעקב מנחם מענדל הכהן ע"ה
שפערלין

נפטר בליל ש"ק י"א מרחשון ה'תשנ"ו

נדפס ע"י

בנו הרה"ת ר' חנינא משולם הכהן שיחי'

כלתו מרת אורלי תחי'

בניהם

חיים ישראל הכהן שי'

חי' מושקא תחי'

רחל תחי'

ברורי' תחי'

ב"ה.

פתח דבר

לקראת יום הגדול והקדוש העשירי בשבט, יום הסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר (מהור"י"צ) נ"ע, ויום התחלת הנשיאות של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח נשיא דורנו,

- הננו מוציאים לאור - בפעם הראשונה מגוכתי"ק - את המאמר ד"ה וכל העם ראים תרפ"ב - אשר לכ"ק אדמו"ר (מהור"י"צ) נ"ע, שנאמר בש"פ יתרו תרפ"ב*.
לחביבותא דמילתא בא בראש הקונטרס צילום מעמוד הראשון של המאמר בגוכתי"ק.

מערכת "אוצר החסידים"

ג' שבט, ה'תשס"ב. שנת הקהל
ברוקלין, נ"י.
שנת המאה להולדת כ"ק אדמו"ר מה"י

או שהוא הביאו לידי זה) מתפעל בהתפעלות ענג נפלא מה שאינו לפ"ע, וביותר בהתפעלות דצער עמוק ר"ל עד שיוצא מגדרו לגמרי, הנה גם אם שהוא בעצמו לא ה' מתפעל מזה, הנה מצד עצם המוחין, שהם נכנסים בכל דבר עד שמתעצם עם הדבר (דוהו מהות המוחין מה שמתעצם עם הדבר ההוא, וכמאמר אילו ידעתיו הויתו, דהידיעה האמיתית (דוהו עצמות המוחין) הוא שהוא עצמו נעשה הדבר ההוא), והוא לגודל עומק החושים שלו (שהוא בעל מוחין) מבין עומק הרחמנות והיסורי ר"ל של הזולת הרבה יותר מכמו הזולת, הנה מצד זה ה"ה מתפעל בהתפעלות עצומה, עד אשר שוכח על מהות עצמו שהוא בעל מוחין, ומתבטל בעצם מהותו. והדוגמא מזה יובן בהנה"א דכאשר הנה"ב מתעורר באהבה ותוקף הרצוא, וכנ"ל דהנה"ב הוא מדות בעצם מהותו, דהתפעלות הרצוא שלו הוא בתוקף יותר, הנה זה פועל בהנה"א שגם הוא עומד רק בתנועה דריחוק, ושוכח על הענג והטוב טעם שלו באלקות, וכמו בתנועה דתשובה אמיתית, דכאשר נוגע לו זה בנקודת נפשו ממש אז ה"ה רק בתנועה דמרירות והסגה לאחור, כן הוא בהנה"א שהוא עומד בתנועה דריחוק, ומתגעגע באהבה לד'. דגילוי אה"ר זו הוי התחדשות בנה"א שמגיע לבחי' העצמות ממש שלמעלה מבחי' אדם, אשר משם נמשך הרצון הנ"ל (בירידת הנשמה בגוף) בבחי' צמצום ודלוג הערך כנ"ל, ובוהו הוא יוצא מציור אדם לגמרי שמגיע לבחי' הא"ס ב"ה דלא אדם הוא כו', דהרצון אם שהוא למעלה במעלה ומדרי' מהמוחין, ומ"מ הוא בכלל אדם עדיין, אלא שהוא בבחי' המקיפים, והרא"י דגם ברצון שייך ניהומים, כמו שהוא שייך במדות ומוחין, אבל אמיתית ענין דכי לא אדם הוא, הוא בבחי' העצמות ממש, דלזה מגיע הנה"א רק ע"י תוקף הרצוא דהנה"ב כנ"ל והריחוק שלו, וזהו העלי' שנעשה בהנה"ב* מהירידה בגוף, דע"י התלבשות הנה"א בהנה"ב (שהו"ע התלבשו' הנשמה בגוף) ופועל התעוררות הנה"ב לבוא בתוקף הרצוא הנה עי"ז נעשה עלי' בהנה"א, בדוגמת המנוחה שאחר היגיעה, דבוהו מגיע הנה"א לבחי' העצמות ממש כו'.

ז) **והענין** הב' בהעלי' שנעשה ע"י הירידה הוא ע"י מצות מעשיות שנתלבשו בדברים גשמיים ותחתוני', דציצית בצמר הגשמי, ותפלין בקלף הגשמי הנה עי"ז נעשה עליית הנה"א. והענין הוא דהנה כתי' אני כברוש רענן ממני פריך נמצא, ברוש הוא ארז רך (וע' בפרש"י במקומו, הושע י"ד ט') כשכופפים אותו ומניחים איזה דבר ומגביה א"ע, או מגביה גם את הדבר ההוא. והנה אני כינוי אל העצמות, ואני כברוש כו' דעצמות אוא"ס כבי' כופף א"ע להתלבש ברצון זה דתומ"צ וממני פריך נמצא, דע"י המצות הוא העלי' ביותר, דכתי' והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים, שהוא העלי' בגמר הברור"י בכל אחד בפרט, וכתי' כצורר אבן במרגמה, דע"י המרגמה הוא קליעת האבן למרחוק במאד, כמו"כ ע"י קיום המצות בגשמיות, דוהו רצה"ע ב"ה הנה עי"ז הוא עליית הנפש במדרי' נעלית ביותר, וממני פריך נמצא, דמעלת הפרי הוא בשמים, הא' מה שהיא באה כאופן השרש, והיא תכלית

* לתוכן המאמר - ראה ד"ה וכל העם רואים תרל"א. ד"ה וכל העם רואים תרס"ב (סה"מ תרס"ג ע' רסד ואילך). ד"ה וכל העם רואים תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' קסד ואילך). ד"ה לריה שמניך תרפ"ג (סה"מ תרפ"ג ע' קצו ואילך). מאמרי חג השבועות (תרצ"ד) תש"ו (סה"מ תש"ו ע' 94 ואילך).

ב"ד"ה . . . ש"פ יתרו. פ"ב

וכל העם ראים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר וגו', וצ"ל מהו"ע הרעש והרעם שהי' במ"ת, ויתרון המעלה במה שראו את הקולות, דלכאורה הוא בלבול החושים, שנחלפו זכ"ו. אך הענין הוא דהנה אי' בפדר"א (הובא בילקוט) ר"י אומר אדם מדבר עם חבירו הוא שומע רגש קולו, אבל אינו רואה מאורו, וישראל שמעו קול של הקב"ה וראו את הקול יוצא מפי הגבורה בברקים ורעמים, דמזה מובן דלבד זאת שראו מה שראו ושמעו בכחות הגלוי' לראות במה שאפשר להיות בראי' וכו', הנה עוד זאת דראו גם את הנשמע, שראו מאור הקול, וכן שמעו במה שנראה נוסף על שראוהו בכחות הגלוי', א"כ הנה בכל דבר ראו אותו ושמעו כאחד, וכמו הקול שמעו וגם ראו מאורו, והוי דבר והיפוכו כאחד. וצ"ל מהו"ע הרעש דלכא' שקיטה ומנוחה הוא יתרון על רעש ורעם (וכיתרון המוחין בעצם מהותם על המדות כו'), ומשמע דהקולות וברקים הוא עוד מעלה יתירה. דהנה אי' במד"ר (שמות פ"ה) הה"ד אל ירעם בקולו נפלאות, מהו ירעם, כשנתן הקב"ה את התורה בסיני הראה לישראל בקולו פלאי פלאים, א"כ קול הרעש והרעם הנה הוא עוד מעלה נוספת על גודל הגילוי, וכאמרם ז"ל (במכילתא) ראים את הקולות קול קולי קולת, ולפיד לפידי לפידים, שמורה על הריבוי קולת ולפידים, והפלאות נראו בקולו ית'. דלכא' א"מ מהו הרעש, הלא רוב הדברים דעשה"ד הם דברים פשוטים וכמו כבוד או"א, לא תרצח, לא תענה ברעך, לא תחמד, דגם אם לא נצטוינו ע"ז הי' מהראוי לאדם באשר הוא אדם להיות נזהר בהם מעצמו, וכאמרם ז"ל (עירובין ק' סע"ב) אר"י אלמלי ניתנה התורה למדנו צניעות מחתול וגול מנמלה כו', הרי שהבע"ח ולא נצטוו ומ"מ יש גם בהם דרכים ישרים, ועניני חכמה, אלא שבבע"ח הוא בטבעם כך, ומכ"ש האדם שהוא מטבעו משכיל על דבר, דזהו יתרון האדם על החי שהוא מדבר, והדיבור אין הכוונה עצם הוצאות האותיות באותיות המבטא כ"א מה שבחכ' ידבר, ורק כי אבא יסד ברתא, דגילוי החכ' ניכר בהדיבור, ומתוך דיבורו של אדם ניכר חכמתו, אבל ענינו הוא בחכ' ודעת, הנה ראוי הדבר שהאדם מדעת' דנפשי' ישכיל ויתחכם בסידור עניניו בהנהגה ישרה וקנין מדות הטובות, וכ"ש שצריך להתלמד מכל הברואי', דזאת היא תורת האדם ועבודתו להיותו שכלי, אשר כל דבר שהוא רואה ושומע יקח מזה הטוב והנאה בדרכי ההנהגה והמדות, וכן ירחק את המגונה, ומה שנצטוינו בזה גם בהדברים הפשוטי' הוא רק מפני שגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, וחיבה יתירה נודעת לנו מאת ית' לכן בא הציווי והאזהרה גם בדברים הפשוטי' אשר מצד השכל לא הי' צ"ל שום ציווי בזה, והוא רק שיהי' מצווה ועושה ויגדל השכר בקיומם, אמנם מאחר שהדברים הם פשוטים, המובנים גם עפ"י השכל והכרח האנושיות ורק מה שנצטוו בזה, הנה כאשר הי' הציווי לכא' לא הי' מהראוי להרעיש כ"כ על זה, ועוד יותר שהרעש והרעם הוא עוד מעלה דאל ירעם ובקולו הראה

בהנה"א שעי"ז נעשה אצלו תוקף הרצוא בתשוקה גדולה, והיפך מהותו העצמי, עד שעי"ז הוא בא לידי אה"ר שלמעלה מטו"ד, דאה"ר זו הרי יש בה פרטי' וענינים שהוא התחדשות בהנה"א, דהנה"א הוא בחי' אדם אתם, ומעלת האדם הוא הציור קומה דמוחין ומדות, דהעיקר הם המוחין, וזהו יתרון האדם במה שהוא בעל שכל בטבעו, וגם מדות הבאים עפ"י השכל, וכמו"כ הנה"א הוא בעל מוחין בעצם מהותו, שיש לו ידיעה והשגה באלקות, וכן מדות האלקים שבאים עפ"י השכל וההתבוננות האלקי (וכמבו' בד"ה* וה' הולך לפניכם). אמנם אה"ר הוא בחי' רצון שלמעלה מטו"ד, והוא מה שלמעלה מהמוחין, א"כ הי' עלי' להנה"א, מה שלעלי' זו הוא בא ע"י הריחוק דהנה"ב, שע"י ההעלמות וההסתרי' דהנה"ב וריחוקו פועל גילוי אה"ר שלמעלה מטו"ד. ואמיתית העלי' הוא ע"י תוקף הרצוא של הנה"ב בעצמו, דכאשר הנה"ב מתעורר ברצוא הנה עי"ז נעשה עלי' בנה"א. דהנה אה"ר הגם שהיא מדרי' נעלית וגבוה יותר מבחי' ציור אדם מוחין ומדות, ומ"מ אין זה התחדשות גמורה בהנה"א, דהנה"א אם שהוא שכל בעצם מהותו, ומ"מ הרי יש בו מדות ג"כ, הן מדות הבאים עפ"י השכל והן מדות עצמיים, וא"כ הרי יש בו גם מדת האהבה, והיא היא האהבה מוסתרת שיש בכל אחד ואחד מישאל, מצד עצם התקשרות דהנשמה באלקות, דהתקשרות זו היא פנימי' ועצמית וכמאמר חבוקה ודבוקה כך, שהנשמה חבוקה ומקושרת באו"ס ב"ה, ומוזה הוא גם יחידה ליחוד דע"י יחידה שבנפש הוא ליחוד ית' גם בענינים גשמיים, והוא כח המס"נ על קדושת שמו ית' שישנו ככאו"א מישאל, דא"א לו להיות ח"ו נפרד מאלקות, והיא גם האהבה מוסתרת הנ"ל, דאהבה זו באה גם ע"י התבוננות, אמנם ההתבוננות הוא בהפלאות או"א"ס ב"ה שלמעלה מהתלבשות בהעלמות, וגם אין הפי' דההתבוננות מחייב וגורם את האהבה, כ"א רק מה שהיא מעוררת את האהבה, דאהבה היא מצד עצם הנשמה שקשורה באו"א"ס ב"ה, ובאה לידי גילוי ע"י התעוררות האהבה, ובאה ג"כ ע"י הריחוק, דלהיות שהיא מוסתרת בעצם מהותה ע"כ היא באה ע"י התעוררות הריחוק כמו שבאה ע"י התעוררות ההתבוננות, ובד"כ בצדיקים דכל הכחות ה"ה אצלם בהתגלות, הנה האה"ר הוא ג"כ בהתגלות אצלם (וכמ"ש בד"ה* כי קרוב, פ"א, במעלת הצדיקי' ואופן עבודתם), אמנם בהיותה מוסתרת בעצם מהותה (וי"ל ע"ד חכ' סתימאה שהיא סתומה בעצם מהותה, וכמו שכלי' נפלאי' שהם נפלאי' בעצם, והם מתגלגי' ובאי' ע"י התעוררו' כו'), הנה ע"י ההתבוננות מתגלית בגילוי ממש, אבל אצל הבינונים שהיא מוסתרת באה ע"י התעוררות הריחוק, וא"כ התגלות האה"ר בנה"א אין זה התחדשות גמורה ממש, להיות דיש בה אהבה זו בכללית.

ו) **והנה** עוד זאת דאה"ר זו כמו שהיא בהנה"א הרי יש לו בזה טוב טעם ותענוג אלקי שזהו סיבת האהבה, וכמו באהבה שע"פ טו"ד הרי יש בזה סיבה דקרבת ד' לי טוב, דהאהבה שע"פ טו"ד היא האהבה שבה נאמר לאהבה את ה"א כי

ב"ד"ה . . . לפניהם: תרפ"ב. סה"מ תרפ"ב ע' מ' ואילך.

ב"ד"ה . . . פ"א: סה"מ תרפ"א ע' שכ"ז ואילך.

לישראל פלאי פלאים, ואחר כ"ז שהי' רעש גדול ובלבול החושים דזהו קול ה' חצב להבות אש, ובכ"ז הנה קול ה' בכח, לכל אחד לפי כחו, הזקנים כפי כחן הגדולים לפי כחן הנשים לפי כחן והטף לפי כחן. ובילקוט אי' דכאו"א מישראל הי' אומר הקול מדבר עמי, וזהו דכתי' אנכי ה"א לי' יחיד אלקה שלך, ולא נא' אלקיכם לי' רבים, לפי שהדיבור הי' לכאו"א בפרט, וצ"ל המעלה בזה. ועוד זאת סתירת הענינים והיפוכם בענין אחד, שהי' בקולת וברקים ורעש גדול, וכל אחד לפי כחו וגם הי' מדבר עם כל אחד בפרט, ורוב הדברי' הם דברי' פשוטים אשר מהם שהי' ראוי לאדם באשר הוא שכלי להיות נוהר בהם מעצמו, ומ"מ הי' זה ברעש גדול, אשר מזה מובן דכללית הגילוי במ"ת הוא נעלה במאד, וצ"ל מהו ההתחדשות במ"ת, והלא קיים אברהם אבינו את כל התורה עד שלא ניתנה, וכן שאר האבות, ומהו ההתחדשות במ"ת, שהי' ברעש גדול בקולת וברקים, ומ"מ הוא בכאו"א לפי כחו.

ב) אך הענין הוא דהנה כתי' לריח שמניך טובים שמן תורק שמך וגו', ואמרז"ל (במדד"ר במקומו) כל השירים וכל המצות שעשו האבות לפניך ריחות היו, אבל אנו שמן תורק שמך, כדבר שמוריקין מכלי אל כלי. דהנה ריח אינו עצמות הדבר, וכמו קנה הבושם וכן כל דבר המריח, הרי ישנו עצם מהות הדבר וריחו, הרי הריח אינו עצם הדבר, ולכן כאשר יריח כל היום וכל הלילה הרי לא יחסיר מעצם הדבר, להיות שבהריח אינו עצמות הדבר. וזהו כל המצות שעשו האבות ריחות היו, שזהו הארה בלבד, ולא עצם הדבר, אבל אנו שמן תורק שמך כדבר שמוריקין מכלי אל*, שזהו עצם ומהות הדבר כמו שהוא. דהנה עבודת האבות היו בבחי' רוח"ש שהיא עבודה רוחנית, וכמו באברהם דכתי' בי' הלוך ונסוע הנגבה, דעבודתו הי' ברו"ש תמיד במדרי' האהבה שזהו קיום המצות שלו, דהגם שקיים אע"ה כל המצות, אבל קיימן ברוחניות, דבגשמיות המצוה לא הי' אפשר לקיימן, וכמו מצות תפילין הנה אברהם אע"ה קיימה ברוחניות, שהיא כוונת המצוה לשעבד את הלב והמוח, ופרטי העניני' שבוה, אבל גשמיות המצוה לא הי' אפשר להיות, דנא' בה הזכרת יצי"מ, דבסדר התיקון הרי א"א להיות היציא' קודם השעבוד, וכן בשארי המצות הנה קיומם הי' רק ברוחניות הענינים, וזה בא אצלם בעבודה גדולה בכח נפשם, שהאירה אצלם בגילוי רב, וכל עבודתם הי' בכח עצמם, והנברא בכח עצמו הרי אי אפשר שיגיע למעלה יותר מהתגלות שרשו ומקורו, ומה שבכחו הוא שיכול לעלות עד שרשו ומקורו הגלוי, וכאמרם ז"ל (ביומא ל"א א') אמר אביי שמע מינה עין איטם גבוה מקרקע העזרה ר"ג אמה (שא"א למים לעלות להר שהוא גבוה ממקום שנובעין שם, רש"י), דתנן כל הפתחים שהיו שם גובהן עשרים אמות ושיעור מקוה אמה על אמה ברום ג' אמות, דמזה מובן בכח כל נברא דא"א לו לעלות בכח עצמו בגובה יותר מכמו מהמקום שמתגלה ונמשך ממנו. וכמו"כ יובן בעבודת הנשמה שהיא בכח עצמה שהוא רק עד שרש ומקור המשכתה בירידת הנשמה בגוף, וזהו דהירידה צורך עלי'

ונכלי אל: כיה בגוכתי"ק, ואוצ"ל: מכלי אל כלי.

ופנימיותו נפח כו'. וגם ע"י ההעלם וההסתר דהנה"ב נעשה העלי', דירידת הנשמה הוא לתקן את הנה"ב, וכאשר הנה"ב מעלים ומסתיר על אור הנשמה, והנה"א מתלבש בו לבררו ולתקנו, ומסיר כל ההעלמות וההסתרים, הנה ע"י נעשה עלי' בנה"א כו', שע"י הסתר הנה"ב מגיע לכח הא"ס הנעלם דמשם הוא כח ירידת הנשמה מה שויפח באפיו כו' ומאן דנפח מתוכו ופנימיותו נפח כו'. אמנם מזה מובן דמה שבכח הנברא לעלות מעצמו הוא רק לשרשו ומקורו (הגלוי), ורק ע"י ירידת הנשמה, שבזה הוא התגלות הרצון שהוא כח הנעלם דא"ס, וע"י ההסתר דנה"ב, הנה ע"י הוא עלי' הנה"א כו'. והנה שרש הנברא' הוא רק הארה לבד וכמ"ש בהבראם בה' בראם שהוא אתא קלילא דלית בי' מששא, והנה באברהם כתי' אברהם אברהם ופסיק טעמיא בגוייהו, דנשמת אברהם כמו שהיא בעולם הבריאה אינה כמו שהיא באצי', וע"כ בכח עבודתו הגיע רק לכח שרש ומקור הנברא', וגם כמו שהוא בבחי' מרכבה, דהאבות הן המרכבה, הוא רק בבחי' חג"ת דאצי', דחג"ת הם מדות דאצי' שהם שרש דשרש דעולמות, וכמ"ש זכור רחמיך וחסידיך כי מעולם המה, דרחמי' וחסידי' הם שייכים אל העולמות, דכאשר יש עולמות על מי להתחסד ועל מי לרחם, שייכי' מדות אלו, הרי שהאבות בעבודתם הגיעו רק לשרש ומקור העולמות.

ה) אמנם צ"ל והלא נשמת אברהם ג"כ ירדה להתלבש בגוף, ונת' דבירידת הנשמה בגוף מתגלה כח הנעלם דא"ס ב"ה, דבכח זה הוא העלי', וא"כ מפני מה התעלה רק עד שרש ומקור העולמו' שהוא שרש ומקור הנברא' שמגיעים בכח עצמן. אך הענין הוא דהנה בהעלי' שנעשה ע"י הירידה, הרי יש ב' ענינים, הא' דעלי' הנה"א הוא ע"י הסתר והעלם הנה"ב, דתוקף הרצוא שנעשה בהנה"א הוא ע"י העלם והסתר הנה"ב, דכאשר הנה"ב מעלים ומסתיר על הנה"א, נעשה מזה תוקף הרצוא בנה"א, ויש בזה כמה עניני' המובנים עפ"י משלים שונים. והמשל בזה מאמת המים, דכשסותמין אותה הנה סתימה זאת פועל התגברות יתירה בהמים, ושינוי טבעם העצמי, עד כי מתגברי' על הסתימה ומעבירים אותה כולה, ואז גם הסתימה נמשכת עם המים, דאמת המים כשאינה סתומה הנה הילוך המים הוא בסדרן, בנביעה תמידית, וטבע המים שיורדים מגבוה לנמוך, ונכנסו' בכל מקום, והגם שהם פועלי' חקיקה וכמים הנוזלי' על האבן, אף שיורדי' טיף טיף ומ"מ הנה פועלי' חקיקה, דטבע הרך לעמוד בפני הקשה, אבל כשסותמין אותה אז התגברות המים גורם שינוי המהות להיות נקבצים במקום אחד. ועוד משל מהמנוחה שבאה אחר רוב היגיעה והעבודה, דאף מי שהוא במנוחה תמיד הרי התגלות כח המנוחה הוא אצלו בגילוי מנוחה, משא"כ כאשר בתחלה הוא בעבודה ויגיעה גדולה, והמנוחה שאחר היגיעה אז הוא מעורר כח פנימי יותר. והדוגמא מזה יובן בהנה"א שע"י הסתר והעלם דהנה"ב שהוא מונע ומעכב את הנה"א בעבודתו, והוא כדוגמת הסתימה אשר פועלת שינוי בטבע המים להתקבץ במקום אחד, ולהתגבר בכח גדול לסתור את הסתימה, וכמו"כ יובן

הוא בחי' חי וגופם צומח, דחי וצומח הם בערך זל"ו, אבל גוף האדם הוא דומם וכמ"ש וייצר כו' עפר מן האדמה, וגם מצד הנה"ב ה"ה גרוע מכל הבע"ח שאינם משנים את תפקידם, והאדם ע"י הסתת ופתיית הנה"ב הרי יכול להיות היפך אלקות ח"ו, ומצד הנשמה הרי הוא במדר"י היותר נעלות וכמאמר ישראל עלו במח' שהיא מח' עילאה, ובשרשם בחכ' ובשרש שרשם הוא בבחי' הפנימי' והעצמית ממש ית' כידוע (וכמשל הבן שהוא עצמות האב כו'), דמדר"י אלו הם בכל אחד ואחד מצד עצם מעלת נשמתו, וכמאמר כל נשמתא ונשמתא הווה קיימא בדיוקנאה קמי' מלכא קדישא, שהוא בחי' ז"א דאצי'. ובכדי שיהי' התלבשות הנשמה שהיא גבוה במעלה ומדר"י ביותר, בגוף שהוא נמוך במדר"י בחי' דומם כנ"ל בכלל, ובפרט כפי הידוע דכל הגבוה ביותר יורד למטה מטה יותר, דמי שגופו עכור יותר (ברתיחה ומדות רעות הבאי' מצד הגוף, וכמו רע וצר עין והדומה), הרי עצם נשמתו גבוה יותר (בהתגלות ההעלמי כו' כמו שהוא בהעלמו עדיין), וכמאמר לפום גמלא שיחנא, דלפי אופן עבודת הביורוי' בגופו ובחלקו בעולם, לפי אופן כזה הוא גודל ומעלת נפשו, דזהו מה שמשביעין אותו, שהוא השובע בהנפש בכחות כאלו שיוכל לברר את גופו, אי"כ הרי התלבשות זאת הוא המשכה שלא בסדר והדרגה כלל, לכן הוא בא ע"י הכח דוקא. וזהו ויפח באפיו נשמת חיים, דבכדי שיהי' התלבשות נשמת חיים בגוף גשמי ועכור הוא ע"י נפיחה שבא בכח, דזהו אשר חפץ ד' עשה, שהוא התגלות החפץ והרצון, שעלה ברצונו ית' דנשמה שהיא גבוה בעצם מעלתה, תתלבש בגוף שהוא גשמי, ואינם בערך זל"ו כלל, והגם דכללות ההתהוות הוא מבחי' כל אשר חפץ הוי', אמנם ככל ההתהוות הנה ההתהוות בפועל הוא בדבר ד', ובהתגלות הנשמה בגוף הוא התגלות בחי' החפץ והרצון ממש. והנה התגלות הרצון הוא ג"כ ע"י הצמצום ובכחי' דילוג שהוא בחי' כח, דהנה הרצון למעלה אינו בדומה כמו הרצון באדם למטה, דהרצון באדם ה"ה משלים את חסרונו, דהאדם ה"ה חסר, והרצון משלים חסרונו (בדוגמת כח אחר שמשלים חסרונו בהפרט שהוא כו') דמה שהוא רוצה בזה הוא לפי שחסר, וכאשר רוצה באיזה דבר הרי בהכרח שהדבר (שרוצה בו) תופס מקום בהרצון, ומאחר שהרצון משלים חסרונו, בהכרח שהרצון הי' גם קודם (שה"ה חסר בהדבר כו') אלא שהי' בהעלם, ובא עתה מההעלם אל הגילוי. אבל למעלה הרי אינו שייך ענין החסרון ח"ו דאנת הוא שלימותא דכולא, וכלום חסר כו', ואי"כ אין הדבר תופס מקום כלל לגבי הרצון ואינו מערכו, ואי"כ הרי קודם שהתעורר בהרצון לא הי' רצון זה כלל בעצמותו ית', ובא בכחי' התחדשות ע"י הצמצום והדילוג שלא בהדרגה, ואי"כ הרי התהוות הרצון הוא ג"כ בבחי' כח וגבורה כבי', והוא שבכחי' כח נעלם דא"ס נתהווה רצון זה שיהי' התלבשות הנשמה בגוף גשמי, ולכן עיי' דוקא הוא עליית הנשמה בכח הירידה שבא מכח הנעלם הנ"ל, דבנשמה כמו שהיתה למעלה לא הי' בה העלי' למעלה משרשה ומקורה, רק בירידתה לגוף נעשה בה העלי' שנעשית בבחי' מהלך בבחי' היולך דא"ס, והוא דוקא ע"י ירידתה למטה לפי שבוה דוקא הרי יש התגלות כח הנעלם דמתוכו

לעלות למעלה במעלה ומדריגה עליונה יותר מכמו שהוא בכח עצמו, והגם דהירידה עצמה אינה בשביל תיקון הנשמה, דהנשמה עצמה אינה צריכה תיקון, וירידת הנשמה הוא לתקן את הנה"ב, מ"מ הנה ע"י ירידה זו דוקא הוא עליי' הנשמה, מה שבכח עצמה לא היתה ביכולתה לעלות, והוא בכח הירידה דוקא. והנה בהתלבשות הנשמה בגוף כתי' ויפח באפיו נשמת חיים, וכן בכל נשמה בפרט אנו אומרים ואתה נפחת בי, ונפיחה היא בכח דוקא, וכמאמר הזהר מאן דנפח מתוכו נפח ומפנימיותו נפח, שהיא בכח פנימי דוקא, ולא כמו הדיבור שיש בו הבל הלב אבל הוא רק הארה ולא הפנימי, ואפילו באותיות המח' שהוא ההבל פנימי בבחי' קלא פנימאה דלא אשתמע, ומ"מ הוא רק החיצוני' של הפנימי' בלבד, משא"כ מאן דנפח דמתוכו ומפנימיותו נפח בכח פנימי ביותר, ובהתלבשות הנשמה בגוף אמר ויפח באפיו כו'. והענין הוא דהנה גילויי ההעלם הוא בב' אופנים, הא' שהגילויי מההעלם הוא בסדר והדרגה, וכמו גילויי השכל ממקור השכל, הרי גילויי זה בא בסדר והדרגה, דכח המשכיל הוא מקור השכל, והגם דכח המשכיל הוא היולי, וכל היולי הוא מושלל מהפרטי' המתגלי' ממנו, אשר כן הוא גם בכח המשכיל שהוא מושלל מפרטי' השכלים המתגלים ממנו, ומ"מ מאחר שנמשך מהנפש להיות מקור אל השכל, אם שהוא היולי עדיין, אבל מ"מ הוא ענין שכלי עכ"פ, ואינו ענין אחר, וכן השכל המתגלה אח"כ מכת המשכיל הרי ישנו במציאות בכח המשכיל ובציר מוגבל, אלא שההגבלה היא בלתי מוגבלת (וכמבו' בד"ה עשר תעשר, ש"ז, במעלת הבינה, ומשם יבואר הענין). דהנה במציאות ההעלם הרי יש בזה ב' ענינים הא' העלם שישנו במציאות, אלא רק הוא מה שמציאותו כמו שהוא בגילויי הוא בהעלם עדיין, אבל בהעלמו ה"ה במציאות נמצא במהותו ממש, והב' דכמו שהוא בהעלמו אינו נמצא במציאות כלל, ומ"מ הרי הוא נמצא והראי' שמתגלה אח"כ, אמנם בהיותו בהעלמו אינו במציאו' נמצא כלל. והמשל בזה כמו האש הנמצא טמון בתוך הגחלת, הרי בהיותו בתוך הגחלת ה"ה במציאות נמצא וישנו במציאו' ממש כמו שהוא בהשלהבת שע"ג הגחלת, ובהיותו בהעלמו אם שאינו נראה, הרי ישנו במציאותו ממש, ולכן הענינים הגורמי' הבערה וכיבוי פועלי' עליו, דכאשר יזרקוהו למים יכבה, וכאשר יפחוהו במפח יתגלה ויצא לחוץ. הנה זה מה שאינו נראה בעת שהוא בהעלמו בגילויי אין זה הוכחה שאינו במציאות, שהרי גם עליו פועלי' בהיותו בהעלמו כל דבר הפועל באש הגלוי, לפי שבהעלמו הוא ג"כ ישנו במציאות. אבל אש שבאבן החלמיש הנה בהיותו בהעלמו אינו במציאות כלל, והראי' שאין פועלים עליו ההבערה והכיבוי, ואין הבדל אם ישרו את האבן במים או כי יפחוהו במפח, בזה לא יכבה, ובוה לא יתגלה, לפי שבהיותו בהעלמו אינו במציאות כלל, והתגלותו הוא ע"י הכאה בכח, וע"י הכאה בכח או יוצא מהעלם העלמו לגילויי ממש (ולפי שהוא בכח דוקא בא שלא בסדר והדרגה, ואינו כמו אש שבגחלת שתחלה הוא בהעלם במציאות, ואח"כ יוצא לגילויי, משא"כ בזה דכאשר הוא בהעלמו אינו במציאות נמצא כלל, וע"י הכאה בכח מתגלה מהעלם העלמו, ומלא מציאות

בד"ה... ש"ו: לעת עתה לא נמצא מאמר זה תח"י.

למציאות גלוי דוקא). וכמו"כ יובן בכח המשכיל, אם שהוא בהעלם, אבל הוא העלם שישנו במציאות, ולזאת גילוי השכל מכח המשכיל הוא בסדר והדרגה, וכן גילוי התנועה מכח התנועה לצייר איזה ציור או לעשות איזה מלאכה, אם שהוא רק הארה והתפשטות בלבד, מ"מ מאחר שכח התנועה עומד מוכן לפעול, הרי כל התנועות המתגלים ישנם כמו שהם כלולי" בהעלם, ולכן גילוי פועל התנועה מכח התנועה הוא בסדר והדרגה, וכן הוא בכח ההילוך, אם שהוא כח היותר אחרון, מ"מ המשכתו מהחיות כללי שבמות הוא בסדר והדרגה, דכל הכחות הנ"ל הם בהעלם בבחי' מציאות, והתגלותם והמשכתם הוא בסדר והדרגה.

ג) **והנה** יש עוד אופן בגילוי מההעלם, דהמשכתו אינו בסדר והדרגה, וכמו הקופץ והדולג ממקום למקום שהוא בכח דוקא, ואין זה רק מה שהולך ברגליו בלבד דהתגלות הוא בהילוך, אבל הוא הילוך בכח גדול, דהכח הוא התגלות הכח הפנימי והעלם שבנפש, שמצד התגלות זו בכח גדול, מורה על שרשו ומקורו הנעלם בעצם, וע"י הכח הוא מתגלה העצם, ובגילוי העצם הרי יכול להיות גילויים נעלים יותר (ולאו דוקא בענין זה בלבד אלא שבכללותו מתעלה במעמד ומצב נפלא יותר). וכמו שמצינו בהא דרי לקיש (ב"מ פד"א) יומא חד הוה קא סחי ר"י בירדנא, חזי ר"ל ושוור (קפץ) לירדנא, א"ל חילך לאורייתא, דקפיצה זו הוי כח גדול ביותר, שהוא גילוי כח הנעלם שבנפש, וא"ל חילך לאורייתא, דמאחר שאתה בעל כח גדול כזה, הרי באפשרך לשנות מהותך לגמרי מן הקצה אל הקצה כו' (וכמבואר שם בגמ' התם קרי ל"י רבי (גדול שבהם) והכא קרי כו'), דגילוי כח נעלם הוא בכח דוקא. וכמו בכח התנועה להגבי' משא כבודה ביותר, הוא בכח דוקא, דמשא קלה שהיא לפ"ע אין זה בכח, להיותו בערכו, אבל במשא כבדה להסיע אבן גדולה הוא ע"י גילוי כח הפנימי והנעלם. דזהו ההפרש בין החלוש (איש בינוני) והגבור, דהגבור הנה לבד זה מה שהוא גבור בחיות המתלבש בהאברים, שדמיו מרובים וכתו גדול הרבה יותר מכמו אצל שאר בני אדם, אמנם אין זה עדיין גבורתו, והעיקר הוא מה שיכול לגלות כחות הנעלמים ובסדר דוקא, ובוזה הוא גבורתו, דאז לא יכבד לו שום דבר מלעשותו. והנה בחלוש ישנם ג"כ זמנים שמתגלית אצלו כחות הנעלמים, אבל הם באים בסיבה מבחוץ, וכמו בעת הפחד, או בענין הנוגע בנפשו דאו מתגלית כחות נעלמי', אבל הגילוי הוא בכלבול ובלו סדר, משא"כ בגבור שזהו בעצם ענינו, שביכולתו להוציא כחות הנעלמי' אל הגילוי, והוא מפני הכח והגבורה שלו, ובאים בסדר והדרגה. וכתוב החלש יאמר גבור אני, ולכא' א"מ איך ידמה החלוש להגבור, דהלא גם בכחות הגלוי' אינם בערך, וכמו העניני' במבנה הגוף המבוארי' בעוג, ומכ"ש מצד כחות הנעלמי', ואשר הגילוי יהי' בסדר והדרגה כנ"ל. אך הענין הוא שע"י היגיעה בכח מתגלית כחות הנעלמי', דכמו שבכח התנועה הנה הגבהת משא כבדה הוא מכח הנעלם דכח התנועה, ורק שבחלוש הוא בא ע"י סיבה מבחוץ, דהסיבה היא המבלבלת שיהי' בלי סדר (וכמו

פחד דליקה והדומה לזה), אבל כשהוא בא ע"י היגיעה והעבודה דהגם שזהו ג"כ סיבה מבחוץ, אבל הסיבה עצמה היא רק גורמת עצם הדבר דהתגלות כח הנעלם (ולא בלבול כו'), ומצד כחות הנעלמי' הנה החלוש הוא ג"כ גבור, ולזאת בענין שנוגע לו בעומק בנפשו ממש, ועובד בזה ביגיעה עצומה, מגיע לכח הנעלם דכח ההוא. ויובן זה במושכל, בהשכלת דבר בבחי' או"ח, דבר השכלה עמוקה שיש ע"ז כמה קושיות והעלמות המסתירים, שצריכים ע"ז כחות חזקים ויגיעה עצומה להסיר כל הקושיות, ומייגע בזה ביגיעה גדולה ועצומה, הרי ביגיעתו זאת מגיע לכח הנעלם דשכל, דשם השכל אינו במציאות כלל (וכמו האש באבן החלמיש הנ"ל), ורק שהוא בהעלם דהעלם (דמ"מ הוא שכל ולא ציור או כח אחר), וע"י יגיעה הגדולה (שהוא כדוגמת ההכאה באבן החלמיש הנ"ל) מתגלה ההעלם, דמשם נמשכים גילויי שכלים נעלים ונפלאים ביותר, והוא בא דוקא ע"י כח, דכח הוא מוציא את ההעלם לגילוי (מלא דבר לדבר גלוי), וכמו בחכם שנעשה כמעין המתגבר כנביעה יתירה ביותר, הוא תוס' כח במקור השכל, אשר מכ"ז מובן דכל התגלות שלא בסדר והדרגה (מהעלם שאינו במציאות לגילוי ממש) הוא בא ע"י כח דוקא. וזהו"ע ואתה נפחת בי שנאמר בהתלבשות הנשמה בגוף, לפי שהתלבשות הנשמה בגוף הוא המשכה שלא בסדר והדרגה, הנה הוא בא ע"י הכח דוקא, דכח הוא התגלות הפנימי והנעלם, והתגלות כזו באה אל הגילוי בהמשכה שלא בסדר והדרגה.

ד) **והנה** גוף ונפש אינם בערך זל"ז כלל, וכתוב ומפליא לעשות, דהתקשרות הרוחני והגשמי הוא בבחי' פלא, לפי שאינם בערך כלל, דהשתל' עו"ע הוא בסדר והדרגה, ועש"ז נקראת השתלשלות וכמו השלשלת העשו"י מהרבה טבעות אחוזי' ראשו של זה בסופו של זה, דסוף העליון הוא תחלת התחתון, וראשית התחתון יש לו דוגמא וערך אל סופו של העליון, דבהשתל' הנה גם בריבוי רבבות שלשלות שהאחרון רחוק מן הראשון מרחק מרובה ביותר, ואי אפשר שיתהווה האחרון עד שלא יוקדמו לו כל הקודמי' אליו, ומ"מ הנה גם האחרון א"א לומר עליו שאינו בערך אל הראשון כלל, שהרי הוא ממהותו, וא"כ ההמשכה הוא בסדר והדרגה. ובריאה יש מאין אם שהם אינם בערך זל"ז, ומ"מ אינו שאינו בערך כלל, שהרי היש תופס מקום בהאין להחיותו, וכידוע בענין אין ערוך לך, דרק לך אין ערוך, דלגבי העצמות אין שום דבר תופס מקום, אבל בריאה יש מאין אין זה באין ערוך ממש, ואין זה גם מה שהאין נעשה יש, אלא שהאין מחי' את היש, ומ"מ הרי יש לו קירוב הערך אל האין. אבל נפש וגוף הם מובדלי' ומחולקי' בעצם מהותם שאינם בערך כלל, דהנשמה הנה גם מצד המדר' היותר נמוכות, שהם כחות הגלוי', נק' מדבר, שהוא המדר' היותר עליונה בהד' מדר' דצח"מ, והגוף הוא מדר' היותר אחרונה בחי' דומם, מה שבוזה השתנה יצירת האדם משארי הנבראי', והוא פחות מהבע"ח, דהבע"ח הרי גופם ונפשם הם בערך זל"ז, דכתי' תוצא הארץ נפש חי' בצביונם נבראו בקומתן נבראו, דנפשם